

فاروق ١٤٢٧

VEFANIN UFKU

Rukiye AYDOĞDU DEMİR

DİB Diyanet İşleri Uzmanı

Çöl; yalnız, güçsüz ve himayesiz kimseler için iyi bir sığınak sayılmazdı. Hele ki Rabbinin unutup oradan oraya savrulan, sığınacak bir gölge arayanlar için durum daha vahimdi. Bu yüzden Mekke çöllerinde 610 tarihinden önce nüfuz sahibi, zengin ve güçlü kimselerin himayesinde, onların verdikleri eman ile hayat bulabiliyordu insanlar. Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşlerine yardım etmekle yükümlü sayıyorlardı kendilerini; kanın kanım, matemim matemim diyerek dile getiriyorlardı bu bağlılıklarını. Kavimlerinin övücünü de utancını da sahipleniyorlardı. Kanlı çanaklara parmaklarını batırarak ahitleşiyorlar, kan bağı için yaşayıp kan davaları uğruna savaşıyor ve ölüyorlardı. Kahramanlık, şecaat, cömertlik, sadakat çölde tek başına bir anlam ifade etmiyor, bütün bu erdemler kavmiyetçiliğe hizmet ettiği ölçüde değer görüyordu. Vefa bu toplumda ancak kibir ve asabiyeti besliyor, kabile savaşlarının ardı arkası kesilmiyordu. Çölde Rabbinin ve ahdini unuttuğunda insan, kendini ve hakikatini kaybediyor, ayakta kalabilmek için neye bağlansa olmuyor kime sığınsa kâr etmiyordu, gölgesizdi...

Hira'dan telaşla evine dönüp eşi Hatice'ye "Beni ört!" diyen Muhammedü'l-emin ise insana Yaradan Rabbinin adını hatırlatıyor; hiçbir gölgenin bulunmadığı bir günde azametiyle, şefkatiyle, adaletiyle kulunu koruyup kollayan bir Rabbin gölgesinde himaye edilmekten bahsediyordu. (Buhari, Ezan, 36.) Yani insan yalnız ve başıboş değildi, onun bir Rabbi vardı. Rabbinden başka hiçbir varlığa sığınmasına ihtiyaç duymayan, ayakları üzerinde durabilen, değerini ve onurunu başkalarından değil sadece Rabbinden alan bir varlıktı insan... Bu yüzden sadece O'na iman edip sözünü tutması, ahdine ve ruhuna sadakat göstermesi yeterliydi. İnsan, Rabbinin bildiğinde aslında kendini de biliyor, kim olduğunu O'nun misakıyla anımsıyordu: İnsan, "Ben sizin

Rabbiniz değil miyim?" sorusuna "Elbette Rabbimizsin." diye cevap veren varlık idi. (Araf, 7/172.) Rabbiyle ezelde ahitleşen ve ne pahasına olursa olsun buna bağlı kalmaya söz veren varlık...

Allah Resulü'nün (s.a.s.) getirdiği her mesaj ve onun örnekliği, insanın Yaradan ile olan bağını perçinliyordu. Her ayet insana vefa gösterilmeye en layık varlığın Rabbi olduğunu anımsatıyordu: Ezelde verdiğiniz sözden nasıl dönersiniz, size şah damarınızdan yakın olan Rabbinizden nasıl uzaklaşırsınız, etrafınızı türlü nimetlerle donatmışken Rabbinizden nasıl yüz çevirirsiniz, O'nun hangi nimetini yalanlarsınız, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı görmez misiniz? Ayetler hemen her sa-

● **İnsan yalnız ve başıboş değildi, onun bir Rabbi vardı. Rabbinden başka hiçbir varlığa sığınmasına ihtiyaç duymayan, ayakları üzerinde durabilen, değerini ve onurunu başkalarından değil sadece Rabbinden alan bir varlıktı insan...**

tırında insanı sarsarak kendine getirmeye çalışıyordu; kendine yani fitratına, özüne ve ruhunun verdiği söze... Bu ahdi hatırladığı ve ona bağlı kaldığı ölçüde insan daha özgür, daha cesur ve daha ilkeli bir şekilde yaşayabiliyordu. Ezelde verdiği sözden kendisini uzaklaştıracak ve kendisiyle çelişkiye düşürecek adımlardan uzak kaldıkça vefalı, ahlaklı ve tutarlı bir şahsiyet geliştirmiş oluyordu. Ahdine sadık kalmadığında ise yalan söylemek, yeminini tutmamak, borcunu ödememek, kadir kıymet bilmemek, nankörlük etmek, adaletten sapmak, ölçüde tartıda hile yapmak, kul hakkı yemek, hırsızlık yapmak sıradanlaşıyordu.

Değerleriyle yaşayan, sorumluluk sahibi örnekliğin en güzel temsili ise Allah Resulü (s.a.s.) idi. O, kendini her an, her nefeste ve her koşulda Rabbinin verdiği sözün bilinciyle yaşamaya adanmış ve sözünün sorumluluğunu hep hissetmişti. Bu yüzden kendini yorarak geceler boyu ibadet etmesi emredilmediği hâlde sadece şükreden bir kul olmak için buna devam etmişti. Bu yüzden dünya ve içindekiler onun için Rabbinin huzurundaki iki rekâttan daha değerli değildi. Ondandır ki güneşi sağ eline ayı sol eline verseler bile ahdinden dönmemeye söz vermişti. Dilinden düşürmediği dualarında hep ahdine sadık kalmayı dilemiş ve bunu ne güzel dile getirmişti: “Allah’ım! Sen benim Rabbin. Senden başka hiçbir ilah

Allah Resulü’nün (s.a.s.) getirdiği her mesaj ve onun örnekliği, insanın Yaradan ile olan bağına perçinliyordu. Her ayet insana vefa gösterilmeye en layık varlığın Rabbi olduğunu anımsatıyordu: Ezelde verdiğiniz sözden nasıl dönersiniz, size şah damarınızdan yakın olan Rabbinizden nasıl uzaklaşırsınız, etrafınızı türlü nimetlerle donatmışken Rabbinizden nasıl yüz çevirirsiniz, O’nun hangi nimetini yalanlarsınız, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı görmez misiniz?

yoktur. Beni sen yarattın. Ben senin kulunum. Ezelde sana verdiğim sözüme ve vaadime gücüm yettiği kadar sadakat gösteriyorum. İşlediğim kusurların şerrinden sana sığınırım. Bana lütfettiğin nimetleri yüce huzurunda minnetle anar, günahımı itiraf ederim. Beni affet, şüphe yok ki günahları senden başka affedecek yoktur.” (Buhari, Deavat, 2.)

Vefa, Allah Resulü’nde (s.a.s.) zorunlu bir şekilde yerine getirilmesi gereken bir ödev, bir vazife değildi; sadece Rabbinin sevgisiyle dolu bir kalbin ameliydi. Sevenin sevdiğini bir an olsun unutamaması gibi Resulullah’ın (s.a.s.) hayatı da aslında “İnsan Rabbinin unutmadan nasıl yaşar?” sorusuna cevap niteliğindeydi. Her an, her nimetinde O’nu anmak ve şükretmek, verdiği her güzelliği hayretle karşılayarak bunu dile getirmek Allah Resulü’nde en sık görülen hâllerdendi. Bu yüzden hilali gördüğünde “Ey Hilal! Benim de senin de Rabbiniz Allah’tır.” (Tirmizi, Deavat, 50.) diyerek O’na olan sadakatini dile getiriyor, basit bir gölgelik veya soğuk su onun için şükür vesilesi olabiliyordu. (Tirmizi, Zühd, 39.) Çünkü vefa ancak hassas bir kalpte barınabilir ve vefalı olmak onun gibi ince bir kişiliğe sahip olmayı gerektirir.

Hayatı bu naiflikte yaşadığı için Resul-i Ekrem (s.a.s.) şükür ve teşekkür konusunda da insanların en cömertiydi. İnsanlara teşekkür etmeyen Allah’a da şükretmeyeceğini söylerdi. (Tir-

mizi, Birr, 35.) Çoğu zaman sadece hurma ve su bulunan hane-i sadette yeryüzünün en vefalı insanı yaşadı. Çünkü onun vefası varlıkta da yoklukta da aynıydı. Nimete şükrederken de belaya sabrederken de vefalıydı. Ta'if'te, Sevr'de, Bedir'de, Uhud'da, Hayber'de Rabbine sadakati ne arttı ne de eksildi. Kuru et yiyen kadının oğlu Muhammed'le kalabalıkları ardından yürüten, ordulara hükmeden Muhammed aynı kişiydi. Hz. Hatice'nin Hira dönüşünde teskin ettiği sözüne sadık, akrabayı, muhtacı gözeten, mazluma destek olan Muhammedü'l-emin (Buhari, Bed'ü'l-vahy, 1.) ile Resulüllah'ın sadakati hep aynıydı, o Rabbine karşı da O'nun kullarına da hep vefalıydı.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), çölün hırçın ikliminde başkalaşan erdemleri yeniden inşa etti. Artık çıkar, menfaat, günübirlük pazarlıklar ve güçle ilişkilendirilmeyen, sadece seçkinlere hasredilmeyen bir vefa vardı. İnananların ufku kadardı vefa bundan böyle, yürekleri, imanları kadar... Anneye, babaya, akrabaya, komşuya, kimsesize, muhtaca, mazluma, bütün bir ümmete, kâinata yer vardı bu yüreklerde. Allah için sevenlerin, zor da olsa aynı yolda birlikte yürümeye söz verenlerin vefasıydı bu. Vefa duygusunu Rabbiyle ilişkilendirerek yaşamının lezzeti ise bambaşkaydı.

Allah Resulü (s.a.s.), yüreğinin genişliği ölçüsünde vefanın sınırlarını da genişletti. Mekke müşriklerinin baskısı altında

● **Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), çölün hırçın ikliminde başkalaşan erdemleri yeniden inşa etti. Artık çıkar, menfaat, günübirlük pazarlıklar ve güçle ilişkilendirilmeyen, sadece seçkinlere hasredilmeyen bir vefa vardı.**

ezilen, ama dili sadece "Ehad!" diyebilen Bilâl'e vefa gösterdi Nebi... Fetih günü Kâbe'nin üzerindeki ilk ezanı onun okumasını istedi. Hayatının en zor zamanlarında elini bırakmayan eşi Hatice'ye vefa gösterdi Nebi... Kendi döneminin en hayırlı kadını dediği eşini gönlünde hep ayrı bir yere koydu, hatırasını hep hayırla yâd etti. (Buhari, Menakıbu'l-ensar, 20.) Kendisi için ne pahasına olursa olsun "O söylemişse doğrudur!" diyebilen sadık dostu Ebubekir'e vefa gösterdi. Kendisinden sonra mihrabını ona emanet etti... Onun vefakârlığını görenler hayretini gizleyemezdi bazen. Peygamber mescidinin temizliğini yapan bir kadının vefatını öğrendiğinde niçin kendisine haber verilmediğini sorup kabrinde tekrar namaz kılması, ona dua etmesi de Nebi'nin vefasındandı. (Buhari, Salat, 72; Ebu Davud, Cenaiz, 55, 57.) Kızı Fatıma babasına gelip ev işleri için yardıma ihtiyaç duyduğunu söylediğinde ona ihsanda bulunup Suffe ehlini iki büküm açlığa terk edemeyeceğini söylemesi de... (İbn Hanbel, I/107.) Cafer b.

Ebî Tâlib kahramanca savaşır şehit düştüğünde, ardında yavru kuşlar gibi kalan evlatlarına sahip çıkması, onları himaye edişi de... (Ebu Davud, Teraccül, 13.) Amcası Ebu Talib'in eşi Fatıma bnt. Esed'in ardından döktüğü gözyaşları da hep vefadandı. Kendisini öz evlatlarından ayırmayan, "annemden sonra annem" dediği Fatıma bnt. Esed'in vefatında kendi gömleğini kefen olarak ona vermiş ve bağışlanması için duada bulunmuştu. (Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir, 24/351.) Sadece ensarına, muhacirine, Mekke ve Medine'sine değil görmeden sevdiği kardeşlerine de vefa gösteriyordu Allah Resulü. Bu yüzden ümmeti için kıyamete sakladığı bir dileği vardı: "Her peygamberin kabul edilen bir duası vardır ve her peygamber duasını evvelce yapmıştır. Fakat ben duamı ümmetime şefa'at etmek için kıyamet gününe sakladım." Sözlerinin devamında buna sadece Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölenlerin erişebileceğini söyledi Nebi. (Müslim, İman, 338.) Yani sadece ezeldeki ahbine vefakâr kulların... ■